D·N
6/9 1956

Hoppsan!

Under de senaste fem åren har tre grova ryska spionerier uppdagats. Det första fallet var i september 1951, då en svensk militär, flaggmaskinisten Hilding Andersson, häktades och senare dömdes till livstids straffarbete. Den närmast ansvarige ryske tjänstemannen sändes ut landet, och en protest överlämnades till den ryske ambassadören Rodionov, vilken förnekade det skedda. Om vad som från svenskt och ryskt håll anförde i denna sak har inga närmare uppgifter lämnats av utrikesdepartementet.

Den andra stora spioneriaffären har år 1952 gällde en kommunistisk journalist, Fritjof Enbom, samt en rad andra svenskar; Enbom dömdes senare till livstids straffarbete, och även andra personer blev i samband härmed dömda till straff. Även i detta fall klarlades att ryska ambassadtjänstemän, främst en biträdande militärattaché, medverkat i spionieriet. Från detta tillfälle finns ingående uppgifter om mellanhavandet mellan den svenska regeringen och den ryske ambassadören. Den 16 juni 1952 framförde statsministern ett muntligt meddelande till den ryske ambassadören, som enligt utrikesdepartementets dokumentsamling bland annat innehöll förklaringen att "tjänstemän vid ambassaden under en följd av år utnyttjat svenska medborgare för spioneri riktat mot Sverige. Vad som nu blivit känt härom har djupt upprört svenska folket och svenska regeringen. Med en protest mot vad sålunda förekommit önskar jag med stort allvar uttala att svenska regeringen bestämt förväntar, att åtgärder måtte vidtagas för att förhindra att personer knutna till den av Er ledda ambassaden eller andra Sovjetrepresentanter här i landet gör sig skyldiga till handlingar av den art som här berörts." Den ryske ambassadören inte blott förnekade fakta, utan svarade med angrepp och förolämpningar mot Sverige. Sålunda uttalades i ett meddelande den 28 juni att anklagelserna mot ryska tjänstemän grundades "på falska utsagor och påhitt av de provokatörer som har som sitt mål att förtala Sovjetambassadens tjänstemän i Sverige och försämra de goda grannförbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen". Det talades också "om de gentemot Sovjetunionen fientliga syften som man strävar efter genom isceniättningen av den s k Enbomsaffären". I ett senare meddelande av den 1 oktober 1952 upprepar den ryske ambassadören dessa påståenden.

Den tredje stora spioneriaffären har för några veckor sedan avslöjats. Även i detta fall har en rysk tjänsteman tvungits att lämna landet och en protest har avgivits till den ryske ambassadören. Denne har enligt gärdagens meddelande avvisat den svenska protesten såsom ogrundad.

Man fäster sig vid att regeringen både diplomatiskt och i relation till den svenska allmänheten behandlat dessa spioneriaffärer på olika sätt. 1951 och 1956 har endast knappa meddelanden offentliggjorts; dessa meddelanden innehåller föga mera än att en svensk protest avgivits och att den ryske ambassadören avvisat protesten. Vad som framkommit typ der emellertid på att regeringsaktionen 1952, om vilken utförliga uppgifter lämnats, var vida bestämdare än aktionen 1951 och 1956. År 1952 betonades bland annat med skärpa att åtgärder måste vidtas för att dylika ryska spionerier inte vidare skulle komma i fråga. Den ryske ambassadören avvaraade fräckt och lögnaktigt, och detta svar har publicerats. Varför har man inte inskridit lika bestämt vid spionieriet i år? Det både varit naturligt med en ännu skarpare protest än 1952, särskilt med hänsyn till att regeringen då vädjade till ambassaden att upphöra med spionieriet och att ambassadören svarade med osanningar och beskyllningar. Är det just ambassadörens fräckhet som gör att man nu inte vågat uttala sig så bestämt från svensk sida? Eller har den allmänna vänskapspropagandan till den grad påverkat den svenska utrikesledningen att den inte vill säga ifrån lika kraftigt som för några år sedan? Det minsta vi kan begära är att regeringen upplyser om varför den handlat så olika i båda dessa fall.

De nu nämnda spioneriaffärerna är inte de enda efter kriget. Sedan krigsslutet har tio—femton till Sovjetambassaden eller ööststatsbeskickningen knutna diplomater och tjänstemän måst lämna Sverige sedan den svenska polisen kunnat påvisa att de varit inblandade i spioneriaffärer i vårt land. Men svenska protester har avvisats, de svenska myndigheterna och den svenska regeringen har påstätts fara med osanning, och nya förolämpningar mot Sverige har skett man kan se varit det enda resultatet av protesterna. Den svenska regeringen har tagit saken lugnt, rent av lugnare 1956 än 1952, ambassadör Rodionov sitter fortfarande kvar, och den svenske statsministern blir ursinnig då frågan om ambassadörens avlägsnande förs på tal. Det är inte underligt att ryssarna fortsätter som om ingenting hänt, att de tydligen uppfattar de svenska protesterna som ett slags diplomatiska ceremonier.

Så är det över hela linjen i fråga om de ryska övergreppen. Sverige kommer med sina klagomål och protester; ryssarna svarar med ett oförskämt hoppsan eller med nya förolämpningar. Och så slår sig den svenska regeringen till ro igen — tills den blir tvungen att protestera igen.

Spioneri för blixtkrig

Marinspionen Hilding Andersson spionerade främst på Sveriges kustförsvar; han gav ryssarna upplysningar om befästningar, farleder och landstigningsplatser, Fritjof Enboms huvuduppgift var att utspionera de viktigaste befästningarna i Norrbotten. I bägge fallen var det i stort sett fråga om spionieri med alkte på krig av traditionell typ. Andersson sökte göra det möjligt för den ryska flottan att genomtränga det svenska kustförsvaret, medan Enbom skulle underlätta en rysk invasion till landis.

Den senaste spionaffären visar hur de ryska krigsförberedelserna — ty vad är spionieri annat än krigsförberedelser? — gentemot Sverige anpassat sig efter den militärtekniska utvecklingen. Om Sovjetunionen i dagens läge skulle anfalla Sverige, skulle det ryska flyget omedelbart kastas fram för att i första hand söka nedkämpa det svenska luftförsvaret och det svenska flygvapnet samt därefter kressa den övriga krigsmakten och terrorisera civilbefolkningen. Ett villkor för att en sådan offensiv skall lyckas är att det svenska radarförsvaret — vars uppgift är att på stort avstånd upptäcka och lokalisera anfallande flygplan och robotprojektiler — så effektivt som möjligt bringas ur funktion. Meningen med Anatole Ericssons spioneri var just att skaffa fram sådana tekniska data som skulle sätta ryssarna i stånd att paralysera viktiga delar av den svenska radarapparaturen. Meningen var att underlätta ett ryskt blixtkrig mot Sverige, ett blixtkrig där överraskningsmomentet är av avgörande betydelse.

Tanken på segen genom blixtkrig är ju vid detta laget strategiskt allmängods. Men med hänsyn till det ryska radarspionaget mot Sverige kan det ha sitt intresse att se hur energiskt man under senare tid i Sovjet har drivit tesen om nödvändigheten av att ta motståndaren med överraskning. De ryska krigsplanerarna är helt offensivt utformade, en strategi inriktad på försvar av det egna landet "är intet annat än en spetsborgerlig pacifistisk ideologi som på intet sätt svarar mot vår sovjetiska revolutionära kampideologi" (röda arméns organ Röda stjärnan). Det är nödvändigt för ryska soldater att "betrakta andra staters territorium", men det måste ske genom överrumpling: "Vi måste på allvar och med full övertygelse förbereda våra kadrer på ett överraskande angrepp . . . och hänsyn till ett sådant överraskningsmoment" (general Sjatilov i Literaturnaja Gazeta).

Ett blixtangrepp utfört med alla moderna stridsmedel kan, fortsätter general Sjatilov, i många fall "leda till avgörande framgång, framför allt när det plötsligt överfallna landet har en otillräckligt utvecklad hushållning och ett litet territorium". Och pansarmarskalken Rotmistrov i Röda stjärnan inskärper att "ett överraskningsangrepp kan bli en avgörande faktor inte endast för ett krigs begynnelsefas, utan också för dess utgång".

Det är mot denna bakgrund av modernt ryskt militärt tänkande som radarspionen Ericssons förråder måste bedömas. Det är också givet att en rysk överrumpling av ett land med "otillräckligt utvecklad hushållning och ett litet territorium" har vida större utsikter att lyckas om landet står ensamt, berövat i förväg organiserad samverkan med andra stater. Med andra ord: Blixtkriget ökar ytterligare Sovjetunionens intresse av att Sverige förblir utanför Atlantpakten, förblir isolerat.

Handtag åt ungdomen

Det frivilliga ungdomsarbetet behandlades alldeles för snävt vid årets riksdag. Högern gick till och med så långt att den yrkade avslag i fråga om fritidsgrupperna och instruktörerna. Nu har skolöverstyrelsen framlagt ett intressant omdömesmaterial och drar för egen del den slutsatsen att alla huvudanlagen på området bör kraftigt höjas nästa år; bidragen till fritidsverksamhet med 350 000 kr (från 1 300 000), utbildningen av ungdomsledare med inte mindre än 435 000 kr (nu 381 000) och instruktörsbidragen med 500 000 kr (från 302 000). Skälen är mycket vägande och utvecklas med stor energi. Proportionerna mellan de gamla anslagen och de begärda nya åskådligör hur angelägna dessa uppgifter anses vara.

Det påvisas att statsstödet åt ungdomsledarskolning och instruktörsverksamhet är en effektiv väg att genom det rikt förgrenade föreningslivet nå fram till nya skaror. Genom arbetet i fritidsgrupper har ungdomsföreningarna kunnat verka bland den föreningslösa ungdomen — i storstäderna, inte minst bland de talrika inflyttade, är det särskilt viktigt. Man söker upp ungdomar som inte har någon förankring, tar även emot "gängen". Meningen är att de skall trivas i en hyfsad miljö med allehanda intressanta sysselsättningar.

Ungdomsbrottsligheten och ungdomssuperiet kan antagligen inte bekämpas med bättre medel. Skolöverstyrelsen har den bestämda uppfattningen, och den delas av alla med praktisk erfarenhet.

Redan detta att ungdomsskullarna snabbt ökar borde ha utslutit ett krympande arbetsprogram. Yrkandena i den riktningen tyder på en förvånande brist på inlevelse, en komprometterande likgiltighet. Ungdomssammanslutningarna inom olika nykterhetsförbund, idrottsrörelsen, motorklubbar, de olika scoutorganisationerna skulle alltså hindrar att anställa flera dugliga instruktörer för att medverka vid ungdomsmöten och kurser och hålla kontakt med tiotusentals ungdomsledare som behöver impulser och uppmuntringar. Det vore bröstlalig försummelse att låta dessa möjligheter ligga obegagnade. För närvarande har 40 organisationer anmält behov av tillsammans 58 instruktörsbidrag — anslaget i år räcker bara för 24. Enligt överstyrelsens bedömande är ansökningarna sakligt berättigade. Den förordar en höjning från 24 till 45.

Den senaste tidens erfarenheter gör det ytterst sannolikt att en passiv hållning till dessa ungdomsproblem skulle kosta samhället långt mera än de begärda handlagen åt ungdomen.

PRESSGRANNAR

Med martyrmin beklagar sig Svenska Dagbladet (b) över att Dagens Nyheter "tycks koncentrera all sin egitatoriska kraft gentemot högerpartiet". Det är roligt att våra skott träffat så hra — i själva verket har vi under hela valrörelsen endast vid ett par tillfällen behandlat högern. Vi betraktar kritik åt det hållet som en sekundär uppgift.

Svenska Dagbladet önskar spela förföjd oskuld. Men använd inte den rollen bara som en ursäkt för att vara svettig.

Bostadsstyrelsens önskan att en större andel av investeringarna skall gå till bostadsbyggandet will Ny Tid (o) bestämma i, men tillägger:

Vi tror att inknappningen närmast borde gå ut över vägnivesteringarna och industrinvesteringarna. Men det lär vara omöjligt att vinna oppositionen för en sådan politik, eftersom den ständigt klagar över otillräckliga investeringar i vägväsendet och industrin. Vi lutar också åt bostadsstyrelsens åsikt att en större andel av de nya hyreslägenheterna borde vara på tre rum eller däröver. Som socialministern framhållit, består majoriteten av de nya bostäderna av lägenheter på tre rum eller mera, men därvid inräknas egnahemsrum. Ökat utrymme i de nya lägenheterna innebär emellertid också en ökad total byggnadsvolym.

Socialdemokraterna har gjort anspråk på att planhushålla, men få områden har mött en mindre planmässig behandling än bostadsproduktionen, lyder omdömet i Nerikes Allehanda (fp):

Det är ändå en förstahandsuppgift för en i god mening social bostadspolitik att den ger tillräckligt antal bostäder, att ingen behöver gå utan tak över huvudet, att brist

(Forts. från sidan 1)

Bakläxa...

JK förvanskade promemoria Zetterquists namn kom bort

kunnig göra en ekonomisk granskning av Unmansaffären. Revisor Ranby konstaterar att det i dem fall Unmast påvisse att Unmans ärenden blivit eftersatta till ett sammanlagt belopp av 4 190 kr. Det förfaller inte uteslutet att därav två fall på sammanlagt 1 656 kr är att hänföra till bristande redovisning från Lundquists sida.

Med anledning av den Ranbyska utredningen har Lundquist hört under augusti månad. Som vanligt förnekar han all brottslig verksamhet och hänvisar till den tidigare framde JK-utredningen. Förundersökningen i det stora Unmansärendet är därmed avslutad, men innan beslut i åtalsfrågan fattas skall Lundquist beredas tillfälle komma in med erinran.

Revisor Ranby konstaterar att större delen av Unmans förmögenhetsförluster inträffade när Unman var myndig. Allra största utlägg gjorde Unman för Stockholms garveri AB och för egna garvningsförsök. Kostnaderna för garveriet uppgjorde 547 000 kronor.

Utredaren revisor Knut Ranby.

Flesta anklagelserna obefogade

Utredningen visar att de flesta av de framförda anklagelserna mot Lundquist varit obefogade eller icke kunnat styrkas. Sålunda har i 18 fall anklagelserna om förskingring eller brottslagt efterglivande av Unmans rätt till ett sammanlagt belopp överstigande 200 000 kr tillbakavisats som ogrundade. Det blir emellertid framhållas, säger Ranby, att det nu utförda arbetet icke berättigar att inkomster och utgifter som sådana vare sig beträffande fastighetsförvaltning eller övrig förmögenhetsförvaltning är riktiga. På grund av det ytterst bristfälliga numera tillgängliga verifikationsmaterialet kan det ifrågasättas om klarhet härutinnan någonsin kan ernås.

Det har framgått vid undersökningen, säger Ranby, att Lundquists redovisningar är något ofullfredsställande från många synpunkter. Den allvarligaste bristen anser Ranby vara att Lundquist så gott som konsekvent redovisat lånemässtningar med endast nettobelopp mellan nytagna och elösta lån. Därigenom

på bostäder inte förstenar de ungas familjebildning, inte omöjligt hämmar den enskildes rörelsefrihet mellan olika bostadsorter eller uppmuntrar till en "svart" marknad. I dessa avseenden har efterkrigsårens bostadspolitik inte svarat mot rimliga anspråk. De ökade krav på utrymmesstandard som naturligt följt med den allmänna standardutvecklingen har heller inte beaktats tillräckligt i denna politik. Detsamma har gällt de växande behoven av att samora äldre bostadsbestånd, framför allt i städernas innerdelar.

Med en jämnare utveckling på en högre nivå hade läget i dag och för framtiden varit vida gynnsammare; nu bara växer snapraken.

Oklara redovisningar

Genom att Lundquist inte avgett klara och tydliga redovisningar efter lagens föreskrifter har han utan tvivel eftersatt den omyndiges intressen samt vållat den omyndige ekonomisk skada, bestående där i att den omyndige för att få klarhet i redovisningen av egna medel nödgats betala avsevärda belopp som arvode till av honom anvisade utredningsmän.

I en särskild delrapport granskar Ranby den JK-utredning som gjordes 1938 av Folke Rudewall i denes egenskap av tf JK. Ranbys granskning har g.tt vid handen ett 50-tal felaktigheter och dessa redovisas på 25 sidor varvid direkta citat ställs mot de slutsatser som den nu företagna granskningen gett vid handen.

JK förvanskade

I ett fall påpekas hur en revisorspromemoria förvanskats av Rudewall bl a genom att återgen i stympiat skick utan angivandet av att transaktionsmering förestagits. När den återgavs av JK uteslöts följande stycke: "Detta arbete färdigtick en dag. När vi nästa dag träffades på samma ställe för att fortsätta granskningen inkom i det rum där vi befann oss polisintendenten Zetterquist och förklarade att vi ej kunde få fortsätta vårt arbete, anledningen därtill känner jag ej. Någon tid därefter uppringdes jag åter av Dahnberg, som förklarade att nu fanns verifikationerna hos advokat Hemming-Sjöberg där vi kunde ta del av dem. Så skedde också."

Nästa mening i promemorian börjar "under den fortsatta granskningen" men i JK:s utredning har meningen fått lydelsen "under granskningen".

På ett annat ställe säger JK att "den av Lundquist avgivna redovisningen ger fullständig klarhet vad medelsförvaltningen". Ranby: "Att den av Lundquist avgivna redovisningen ger fullständig klarhet om medelsförvaltningen, varemot den — särskilt vad angår 1932 — ej lämnar närmare ledning för bedömande av Gustaf Unmans allmänna ekonomiska ställning berorende på de sällsynt stora svårigheter som handhavandet av förmynderskapet medförde." Den nu företagna undersökningen har beträffande medelsförvaltningen snarare gett anledning till ett motsatt omdöme, framhåller Ranby.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 21 01 00
för riksanmatt: 21 40 20
Telegramadress: *Dagenseter*
Postgiro: *Fl*816 (för annonser)
summor 1 (617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten*
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ekeberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Heidmon*

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Hedlbom*

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockh. Syrige tidningsområde. samt
Månad ..... kr. 7:50 7:—
Kvartal ..... kr. 22:— 20:—
Halvår ..... kr. 43:50 39:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.
Från starten av 30907
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

Arbetare svårt klämd av berghlock

47-årige maskinlastaren Frans Larsson, bördig från Kurravaara, fick allvarliga skador vid en olycka i gruvbrytningen i Lousavaara på onsdagen. Larsson arbetade som bastare vid en s k joy-maskin, då ett 5 tons stenblock rasade ned. Den skadade kunde efter 20 minuter fås upp ur underjordsgruvan och föras till Kiruna lasarett. Skadorna består bl a av brott på bäckenet.

(DN, Kiruna.)

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK

GRUNDAD 1856

TILL FÖRETAGSAMHETENS TJÄNST

Worthington
INDIA PALE ALE
Ett något dyrare turst släcklet öl

Skall Ni rösta kleptokratiskt?

Vad är det? Svaret finner Ni i **Lennart Thuressons** märkliga bok **STATEN, MAKTEN OCH RATTEN**, på särskilt sidorna 68—75. "Thuresson är en lärd man och en särdeles färgstarkt skribent", skriver *Åke Thulstrup* i GHT. Svenska Dagbladet finner boken "i hög grad tänkväckande". Den finns i alla bokhandlar för 4:75.

NATUR och KULTUR

Med nya SAAB mot nya mål

Vare sig ni tänker åka utomlands eller bekanta er med vårt eget avlånga land, kan ni inte välja lämpligare ressällskap än nya Saab. Den är lättkörd, bekväm, driftsäker och lagom sportig — och den är mycket ekonomisk: låg bränslekostnad, minimalt underhåll och lägsta skatt och försäkring. Den har stort bagageutrymme och DEN ÄR BÄDDBAR.

100 % försäljningsökning
1:a halvåret 1955 1.613 registreringar
1:a halvåret 1956 3.724 registreringar

beställ Er nya SAAB NU

SAAB PHILIPSONS

AUTOMOBILPALATSET
Sz Eriksgatan 117, Tel. 34 00 00
UTSTÄLLNING
Strandvägen 7 a, Tel. 67 04 40
AB AUTO
Smålandsgatan 4, Tel. 61 23 73
MOTORINDUSTRI
Ringvägen 131, Tel. 44 93 95

Filialer, återförsäljare och serviceverkstäder över hela landet

INFORMATION FRÅN FOLKPARTIET

Regeringens bostadspolitik går kraftgång.
Bostaasbyggandet minskar. Samtidigt ökar bostadskörna.
Folkpartiet vill bygga 7.000 lägenheter mer är regeringen redan i år.
Vårt bostadsprogram för de närmaste fyra åren är 260.000 nya bostäder.

INFORMATION FRÅN FOLKPARTIET

Skickar Ni bort stora pengar i träldsemballage...
nu när det finns ett fulländat returemballage

RETEMBA

lådan som kommer tillbaka -så här

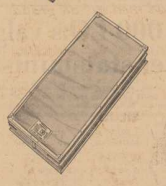

RETEMBA är en praktisk, lätt och lätthanterlig låda, staplingsbar i hopfällt och uppfällt skick, stark, tät och hygienisk.

RETEMBA är utförd i konstharts-limmad björkplywood (kokfast) och Wedaverkens lättmetall-profiler, som ger en överlägsen hållfasthet. RETEMBA betalar sig på kort tid och lönar sig mångdubbelt tack vare den långa livslängden. Vid lagring spar RETEMBA ca 80 % utrymme och vid returfrakter nedbringas fraktkostnaden med 50 %.

RETEMBA-lådan demonstreras på Sz:t Eriksmässan, Storängsbotten, hall S, monter nr 721

WEDAVERKEN
SÖDERTÄLJE - Tel. 0755/325 50

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.